

ESTILS

La visibilitat dels llocs de culte

Parlem-ne. Intervenció socioantropològica i conflictes relacionats amb els llocs de culte (publicat per Pol-len) és una investigació sobre els processos d'obertura i localització de nous centres de culte a Catalunya. Existeix una idea molt estesa sobre el fet que és millor no parlar dels conflictes relacio-

nats amb els llocs de culte fins que no acaba sent necessari fer-ho. En contrast amb això, el llibre, escrit per membres de l'Institut Català d'Antropologia, ofereix les possibilitats que proporciona el diàleg per construir consensos bàsics i possibles solucions.

Diàleg interreligiós a l'àgora lliure

El Teatre Lliure, amb la col·laboració de la UPF, organitza una taula rodona sobre judaisme, cristianisme i islam abans de la representació de l'obra *CrecEnUnSolDéu*, dirigida per Lluís Pasqual i interpretada per Rosa Maria Sardà. Serà aquest dissabte 10 a les 19h. al c/ Montseny, 47 de Barcelona.

La cita de la setmana

On era el sentiment que t'allibera, que deixa el cor obert de bat a bat perquè quan bufa el vent damunt de l'era s'endugui tot el boll i deixi el blat?

Joan Asbert

La filosofia i el budisme zen: són compatibles?

Byung-Chul Han es planteja la comparació de filòsofs clàssic occidentals amb les ensenyances budistes

DÍDAC P. LAGARRIGA BARCELONA

Conceptes El buit, el res, la mort o l'amabilitat són alguns dels temes que analitza

Crítica Un budisme a mitges cau bé al món consumista perquè no el qüestiona

Si passem pel tamis de la raó tota proposta que se'ns ofereix, sempre n'obtidrem conclusions tamiades. Però, cal arribar a conclusions, cal sempre un per què? L'art de la raó ens fa caminar del revés, amb la ment als peus. Creiem avançar perquè creiem en avançar, en els seus efectes positius. Moltes de les fortaleses que construïm amb aquest vehicle tan preuat anomenat intel·lecte, però, esdevenen fum que s'escola per les finestres.

Hi ha altres maneres de fer, i el temps les porta. Moltes van originar-se fa milers d'anys i han anat recorrent geografies, sistemes de valors que modelen pobles i que es deixen modelar. Es creu que entre els anys 50 i 150, per exemple, es va completar el llibre titulat *Sutra del lotus* (i que des de fa uns mesos es troba traduït al castellà i publicat per Herder). La combinació de vers i prosa dividida en 27 capítols va recórrer Àsia, de la Índia a Japó, durant els primers segles, però el trajecte no es va aturar mai i amb l'arribada del budisme a Occident durant el segle XX el *Sutra del lotus* continua emanant inspiració per a qui la vulgui rebre. Com assenyalava el seu traductor, Carlos Rubio, seria erroni apropar-nos-hi buscant una exposició metòdica i lògica pròpia d'un sistema filosòfic occidental. "Ens trobem davant d'un text que, amb les seves xifres astronòmiques, el seu llenguatge hiperbòlic i ple de fórmules i els seus efectes de conjur, pretén apel·lar no tant a l'intel·lecte com a les emocions", advertia l'expert niponòleg.

Recull d'ensenyances transmeses oralment i després transcrites, venerades i enaltides des de fa dos mil·lennis, és l'essència del budisme Mahayana -el majoritari-. Però si ja al pròleg se'ns adverteix de que no hi busquem una lògica, ¿hem de deixar de banda qualsevol intent

d'enraonar, és a dir, de dialogar basant-nos principalment amb la raó? Hem de deixar de pensar? Es pot deixar de pensar, classificant-t'ho tot segons els prejudicis, la diferència i l'enaltiment d'un jo pretensament dotat per fer-ho?

La proposta de Byung-Chul Han El filòsof coreà Byung-Chul Han (Seül, 1959), professor de Filosofia i Estudis Culturals a la Universitat de les Arts de Berlín, ha volgut enfrontar-se sense embuts a aquestes preguntes i n'ha escrit les conclusions a *Filosofia del budismo zen*, també publicat per Herder aquesta tardor. Autor molt conegut per les seves reflexions sobre la societat actual i el món digital (amb llibres com *Psicopolítica*; *La sociedad de la transparencia* o *La sociedad del cansancio*), en aquesta ocasió se centra en qüestions menys immediates per reflexionar sobre allò que en aparença no vol ser reflexionat.

De la mà de filòsofs clàssics com Plató, Leibniz, Hegel, Schopenhauer o Heidegger, Byung-Chul Han passeja per punts clau del budisme zen, com el buit, el res, la mort o l'amabilitat. Sap que molts mestres zen clavarien cops de bastó al terra davant de preguntes que la filosofia es planteja, o esclatarien de riure i passarien a una altra cosa més pràctica, com menjar plàcidament un grapat d'arròs. No ho farien per denigrar al que pregunta, sinó per expressar-se més enllà de les paraules.

En cultures on el valor de la paraula és tan preuat, costa d'entendre respostes que a priori no ho són, o no ho semblen. Perplexitat, astorament, fins i tot decepció o ràbia són sensacions que poden provocar aquestes no-respostes, però també alegria, enteniment i comunió amb el que se'ns comunica. En definitiva, un reguitzell d'opcions que no rebutgen la paraula: la inclouen en un espectre més ampli, més profund o aparent, com li vulguem dir. Així és el budisme, i en particular el budisme zen del que ens parla Byung-Chul Han: tan complex com

CONSCIÈNCIA D'ARA Cada dijous i la setmana que ve: **Un islam sense Déu?**

senzill, tan llunyà com quotidià i tan imprevisit com repetitiu. Contradictori o complementari?

El pseudo-budisme

Pot espantar l'aparent apologia del buit, el nihilisme d'exaltar el no-res, el cinisme de no distingir entre odiar i estimar i l'arrogant pretensió de no creure en un jo personal. Un budisme a mitges, per exemple, pot alliberar de càrregues socials i morals i per això se'n fa una moda i una etiqueta. Un budisme a mitges cau bé al món consumista perquè no el qüestiona d'una forma bel·ligerant. En societats abocades a un buit existencial i ofegades per un no-res moral, aquest pseudo-budisme globalitzat, tendencios i simpàtic, funciona com a contrapunt "espiritual". Malgrat aquesta tergiversació, les aportacions del budisme a la modernitat poden ser claus per entendre com ens relacionem, com entenem la natura, el cos i la vida en general d'una manera actual i arcaica a la vegada. Perquè a diferència de les societats actuals que han acollit el pseudo-budisme, el budisme íntegre no és una fugida basada en la por, l'autoexplotació i el cansament -analitzats per Byung-Chul Han en altres llibres seus- ni aquest famós elogi del no-res no és nihilista o escèptic: hi trobem una plena confiança en el món, en l'aquí, en tota la quotidianitat que no necessita d'un allà ideal on buscar. Com més ens individualitzem, com més consciència del jo, més ens apartem de l'ensenyament zen, i d'aquí les grans dificultats de practicar el budisme en societats occidentals. Fins i tot les bones intencions de reconèixer l'altre s'esvaeixen quan deixem que tot sigui porós, també aquests límits identitaris. Sorgeix llavors una indiferència afable, oberta, sense murs interiors on desenvolupar-nos ni magmes exteriors on perdre'ns: com els haikús, esdevenim punts de vista de ningú, i com l'art floral de l'Ikebana, no busquem l'eternitat, sinó que demorem en l'instant.

Sense cap drama per no poder dir: "Jo sóc", només una alegre tristor, serena, confiada. ¿És possible? Només amb el tamis de la raó, segur que no. L'autocomplaença que ens proporciona tota interioritat i el caliu d'unes parets nostres cauen en el budisme zen per donar lloc al camí immers de vida, natural. Byung-Chul Han recrea la trobada entre el mestre zen Dōgen i Descartes, quan aquest últim arriba per fi al no-lloc i exclama, alegre: *Neque cogito neque sum* ("ni penso ni sóc").

Tot canvia constantment

Opinió

SÍLVIA PALAU PUJOLS CENTRE ZEN BARCELONA

El canvi constant o impermanència és un dels principis bàsics del budisme. Un principi científic i fàcilment comprensible, ja que només hem d'observar els canvis en el propi organisme o en el planeta on vivim a mesura que avança el temps. Les nostres cèl·lules es renoven continuament, en el cos quelcom mor i quelcom neix cada dia. També en la natura, les estacions passen, arriba la tardor i després l'hivern. Malgrat aquests senyals inequívocs de transitorietat, l'ésser humà tendeix a voler oblidar que tota existència està subjecta al canvi i així s'aferra a experiències, idees, persones o béns materials com si fossin fixes i permanents. I aquest aferrament o pretesa immobilitat acaba generant sofriment. És com tancar la mà perquè no se'n escapi un grapat de sorra de la platja quan si

Acceptació Acceptar la impermanència la pròpia finitud, el fluir constant de la vida que no està sota el nostre control i deixar anar allò caduc, fa el camí més fàcil

l'obrim molta més sorra pot lliscar a través dels nostres dits. Trobem diferents relats que il·lustren el concepte d'impermanència, un d'ells és el que narra Milena Busquets a l'explicar el perquè del títol del seu llibre *També això passarà*. Ens explica que un emperador oriental va convocar a un grup de savis perquè li donés una frase que li fos útil en qualsevol situació i que després de temps de reflexió el resultat va ser: "També això passarà". Passen els moments bons i passen els moments dolents. Problemes que en un moment determinat ens poden portar una gran càrrega de sofriment també acaben passant i els podem observar més endavant des d'una percepció molt més relativada.

Acceptar la impermanència, la pròpia finitud, el fluir constant de la vida que no està sota el nostre control i deixar anar allò caduc, fa el camí més fàcil. Prendre consciència del canvi constant ens permet viure de manera plena cada moment de la nostra vida i relativitzar allò que realment no sigui important.